

מֶלֶךְ הָעוֹלָם

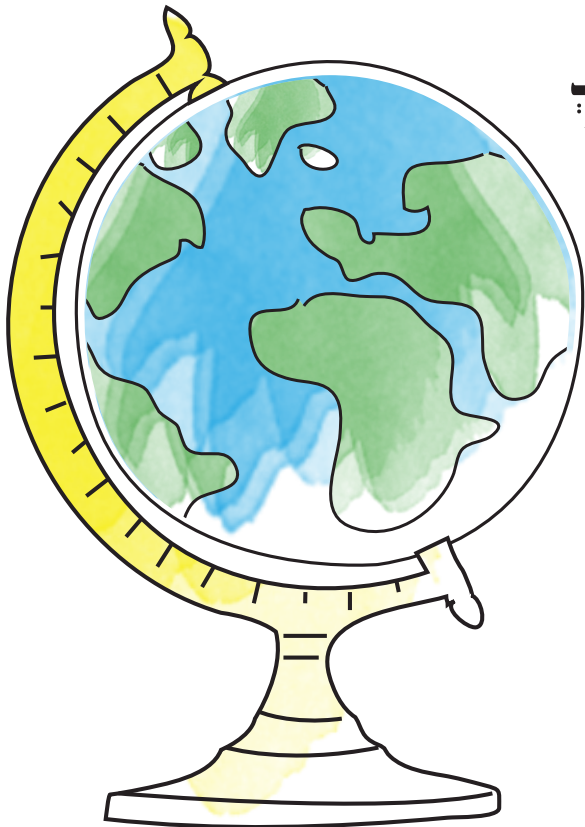
מילים ולחן: אודי דמארי

שירה

פלייבק

אם לפעמים קורים דברים מעט קשים ואין עוד פח,
אל תבהל, תתבונן,
יש כאן אחד, יחיד ומיוחד, תמיד שומע,
כל כך אוהב, מכל הלב.

ואפלו במקום הכי נמוך בעולם הוא קים,
ואפלו במקום הכי שפל שיש הוא מחיה את כלם,
כי אין מקום פנוי מפנו, ואין שום דבר שנעלם,
כל כך משלם, ממלך העולם.

בחיים כלם נופלים, קמים וממשיכים בדרך
אין שום בררה, רק נשארת בחירה
לבחר בטוב ובמתוק, וחלילה לא להפך,
המציאות מסתירה את האמת

אודות השיר

"מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו', ג') - "לית אתר פנוי מיניה" (תיקוני זהר קכ"ב ב')

ביאורי מילים

תְּתַבּוֹן - הסתכל בתשומת לב

שָׁפַל - נמוך, עלוב

פְּנוּי - לא תפוס

מְצִיאוֹת - ממשות, מה שקיים

השיר "מלך העולם" מתאר מצב של אדם יהודי בעת מצוקה פיזית או רוחנית. המצוקה עלולה להוביל את האדם לתחושת פחד או ייאוש. אולם על האדם לזכור שככל שהמצוקה רבה יותר, כך ה' מתאוה לביטחונו בו.

הבית הראשון של השיר מתאר את המציאות הכואבת של האדם "הנופל" מבחינה פיזית: כלכלית, חברתית או גופנית, ומבחינה נפשית או רוחנית. בכל אחת מהמצוקות על האדם להתבונן ולמצוא את נקודת האחיזה והביטחון בה'.

בבית השני מוסבר העיקרון של הביטחון בה', המושתת על האמונה שאין מקום פנוי מהקב"ה, כפי שכתוב בתיקוני זוהר (קכ"ב, ב'): "לית אתר פנוי מיניה". כלומר, הקב"ה נוכח בכל מקום ומשגיח על ברואיו. רעיון זה מבוטא כבר במקרא: "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו', ג'). מודגש בשיר שגם אם האדם נמצא במקום שפל מבחינה רוחנית, כגון: אם חטא, וגם אם הוא מתייסר, כגון: אם חלה, התרושש כלכלית או אין לו נחת מצאצאיו, עדיין עליו להאמין במי שאמר והיה העולם שהכול מאתו והוא משגיח עליו תמיד.

הבית השלישי מתייחס לחובתו של האדם לבחור באמונה בה' ולבטוח בו למרות מצוקתו, וככל שהסתבר הפנים רב יותר - כן הניסיון של האדם גדול יותר, והשכר, אם יבחר להאמין ולבטוח, יהיה רב יותר. הרמח"ל, ר' משה חיים לוצאטו, בספרו "מסילת ישרים" מסביר שהקב"ה מטיל אימה על האדם, כדי שירגיש את התלות בה', כמו שאמרו חז"ל: "לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב", בהיות האדם חשוף בשדה באמצע הדרך, ללא שום מחסה, אם אז פורצת סופת ברקים ורעמים הוא מתגמד לחלוטין לפני מי שאמר והיה העולם.

שיח רגשי

הצעות לעיבוד והפעלה

החוויה הרגשית הינה אישית. היא כוללת מחשבות, רגשות, עמדות, ותפיסות הייחודיות לפרט. חשוב לשמור שהתלמיד ידבר בלשון יחיד, לדוגמא: אני מרגיש... בשבילי... וכו'.

השיר מאפשר שיח על התמודדות עם קשיים, אמונה בהשגחת ה', הכח באמונה והבחירה של אדם בהתמודדות.

שיח ודין

אם לפעמים קורים דברים מעט קשים ואין עוד פת, אל תבהל, תתבונן, יש פאן אחד, יחיד ומיוחד, תמיד שומע, כל כך אוהב, מכל הלב.

בקשו מהתלמידים לחשוב על עצמם ועל האנשים בסביבתם (משפחה, מכרים, חברות) שאלו: « האם יש אנשים שאין להם קשיים?

« אילו קשיים יש לאנשים? לילדים? (פרנסה, בריאות, קשיים בלימודים, קשיים בחברה ועוד)

(למורה: מטרת השאלות לחדד את ההבנה שקשיים הם חלק אינטגרלי מהחיים. הקשיים יכולים להיות שגרתיים יומיומיים ו/או משבריים. השיח על הקשיים 'מנרמל' את המציאות של התמודדות עם קושי, ונותן כוח לפרט להתמודד עם הקשיים שלו. במהלך השיח חשוב:

- להעביר מסרים בוני חוסן*, אשר יחזקו את כוחות הנפש ויקדמו התמודדות יעילה וטובה עם הקשיים עכשיו ובעתיד.
- לחזק אצל התלמידים את חשיבות הפנייה לעזרה במקרה הצורך. לבסס את התחושה שהמורה מהווה כתובת לכל קושי).

« מה הם מסרים בוני חוסן?

מצבים רבים בחיים משתנים, זמניים והפיכים, ובכללם גם מצבי מצוקה וקושי.

- בד"כ לכל בעיה יותר מפתרון אחד!
- ניתן לפתח את 'שריר החשיבה האופטימית' וללמוד להפוך משפטים מחלישים למשפטים מחזקים.
- לדוגמא: במקום המשפט המחליש והמייאש: "אף פעם לא יהיו לי חברות בכיתה" ניתן לומר משפט מחזק ומעודד: "כרגע, אין לי חברות וזה לא נעים, אבל יש דרכים להתחבר לבנות ולחזק את הקשר איתן, ואני יכולה לנסות".
- פנייה לעזרה היא עדות לכוח נפשי של הפונה ולא לחולשה!
- לפעמים לא מוצאים מיד במי להיעזר אך תמיד יהיה מי שמוכן להקשיב ולעזור.
- אם לא מקבלים עזרה מיד, יש לבקש שוב ושוב עד שתתקבל.

אל תבהל, תתבונן,

השמיעו שוב את השיר ושאלו:

« מה מוצע בשיר לעשות כשיש קושי? (להתבונן)

« על מה מוצע להתבונן?

("אחד, יחיד ומיוחד, תמיד שומע... מחיה את כלם... ואין שום דבר שנעלם" – ההתבוננות על השגחת ה' ואמונה נותנים כוח להתמודד.)

הפעלות

הפעלה א' - הכח באמונה

כתבו על הלוח: אמונה נותנת כח להתמודד. שאלו:

« מי יכול להסביר את המשפט? למי יש דוגמא לכך שאמונה מחזקת את האדם בהתמודדות שלו? »
« בקשו מהתלמידים להכין בבית סיפור על אדם שאמונה נתנה לו כוח להתמודד עם קושי ולכתוב אותו על בריסטול. »

(למורה: כווננו את התלמידים לכתוב סיפורים דווקא על אנשים פרטיים שבסביבתם או שהכירו מתוך ספרים שקראו, ולא סיפורים על גדולי ישראל.)

תלו את הסיפורים על קיר בכיתה, בפינת 'מעודד להתמודד'.

הפעלה ב' - הבחירה להתמודד

בחיים פלם נופלים, קמים וממשיכים בדרך
אין שום ברירה, רק נשאת בחרה...

אביזרים

עיתונים או קלפים עם תמונות מגוונות.

1. חלקו את הכיתה לקבוצות של 5-6 תלמידים.
2. בקשו מכל תלמיד לחשוב על קושי או דבר שמפריע לו.
(למורה: יש להנחות את התלמידים לבחור קושי ברמה בינונית-נמוכה: בסולם של 1-10 לבחור משהו ברמה של 4-5).
3. בקשו מתלמיד לשתף את חברי קבוצתו בקושי שלו. עתה בקשו משאר חברי הקבוצה לחשוב על קושי זה בחשיבה חיובית, ולראות את 'חצי הכוס' המלאה.
4. הציעו לכל תלמיד לחפש בעיתונים או בקלפים תמונה שמביעה את הרעיון שלו, ודרך התמונה להציע לבעל הקושי 'לבחור בטוב' - לבחור בהתמודדות.
5. הנחו את התלמיד שסיפר על הקושי לבחור את ההצעה המתאימה לו ביותר.
ניתן להדביק את התמונות על דף ולכתוב משפט מעודד שייתן לתלמיד כוח. מומלץ לאגוד יחד את כל הדפים ולתת לו את החוברת שנוצרה כך שיוכל להשתמש בהצעות הנוספות אם וכאשר יתאים לו.

העשרה והרחבה

מצורף נספח 1

השיר מזמן שיח אודות החיוב האישי של כל אדם מישראל להאמין בה' ולבטוח בו בכל מצב. הענישה, הצרות והקושי - לא רק שאינם מוכיחים על עזיבת ה' אותנו, אלא הם חלק מהתכנון האלוקי של הקב"ה, דרכם תבוא הגאולה והם מוכיחים שהקב"ה אוהב אותנו.

לדיון ולשיח במליאה

אמונה וביטחון

ה'חזון איש' בספרו "אמונה ובטחון" מסביר שהביטחון אינו האמונה שבכל ניסיון התוצאה תהיה מיטבית לדעתנו ותהיה זהה לרצוננו, אלא הביטחון האמתי, פירושו: לדעת שהכול תלוי אך ורק בגזירת שמים, וכל מעשי האדם מיום היוולדו עד יום מותו מכוונים ומושגחים על ידי ה' לטובת האדם.

« הציעו לתלמידים לכתוב מכתבי עידוד לחבריהם: על כל תלמיד לכתוב על פתק שורה או חלק משורה בשיר שהוא מזדהה אתה (כגון: קורים דברים מעט קשים) בהמשך הפתק עליו להסביר באיזו סיטואציה ספציפית הוא פוגש בשורה זו. ערבבו את הפתקים וחלקו אותם באופן אקראי בין התלמידים. בקשו מכל תלמיד לקרוא את הפתק שקיבל ולכתוב לחברו מכתב, בו הוא מעודד אותו להתמודד עם הקושי שלו באמצעות תפילה, אמונה, ביטחון, קבלה טובה וכד'.

« שחקו במשחק החפצים:

« (הכנה: בקשו מהתלמידים מראש להביא לפעילות חפץ קטן, ניתן לנשיאה ואישי. הגודל חשוב לצורך ניידות. רצוי להכין לפעילות מוסיקה מעוררת השראה ויצירתיות, מרגיעה ומיוחדת המתאימה לקהל היעד).

« חלקו את התלמידים באופן שווה לשני מעגלים, במעגל אחד יתחברו לקשיים העולים באופן אסוציאטיבי מן החפצים, ובמעגל השני יתחברו לדרכי התמודדות רוחניים (אמונה, תפילה, קבלה טובה, ביטחון וכד') מעגל אחד מקיף את השני. עם הפעלת המוסיקה על כל מעגל לנוע בכיוון שונה, האחד עם כיוון השעון והשני ההיפך. לאחר כ-20 שניות מפסיקים את המוסיקה וכל אחד במעגל הפנימי פונה אל מי שנמצא ברגע זה מולו במעגל החיצוני. כל אחד מבני הזוג מציג את החפץ שברשותו לשני ועליהם לקשר בין הקושי לבין ההתמודדות הרוחנית.

« שוחחו עם התלמידים: כיצד ניתן להתמודד עם קושי באמצעים רוחניים?

אמונה ותפילה

דוד המלך מדריך אותנו "קוּה אֱלֹהִים, חֲזַק וַיֵּאמֶץ לַבָּרָה, וְקוּה אֱלֹהִים" (תהלים כ"ז י"ד). רש"י במקום מפרש - "והתחזק ולא תמשוך ירך, אלא חזור וקוּה". יהודי יודע שגם אם לא נענתה תפילתו, אין הוא מאבד תקווה, ואף בזמני שפל ועצבות הוא ממשיך בתפילתו ומקווה, לכן נאמר פעמיים - קוּה אל ה'.

« פזרו פתגמים שונים בנושא תפילה ואמונה על קירות החדר. התלמידים מסתובבים בכיתה ומתדיינים ביניהם - מהו הפתגם שהם מתחברים אליו ביותר. כל קבוצת תלמידים שבחרה בפתגם משוחחת עליו לפי ההנחיות המצורפות. לאחר מכן הם יעצבו את הפתגם לקישוט הכיתה. (כוונו את התלמידים לצרף לקישוט אלמנטים המתארים את הפתגם, כגון: סידור, ידיים מושטות לתפילה, ביטוי לרגשות וכד')

הפתגמים

- מי שאינו מתפלל ביום בהיר, איך יתפלל ביום סגריר?
- תודה לה' שאתה יכול לשמח, תשמח שאתה יכול להודות לה'.
- אל תספר לה' כמה צרותיך גדולות, ספר לצרותיך כמה ה' גדול.
- דאגה היא כמו עקיצה: אם תתעסק בה ותגרדה היא תכאב יותר!
- למי שיש אמונה - אין שאלות.

השאלות המנחות

« מדוע בחרת בפתגם זה? »

« מתי אתה פוגש בפתגם בחיי היום יום? »

« איך יוכל המסר של הפתגם לעזור לך לבטוח בה? »

« האם המסר שבפתגם מתאים לכל התמודדות עם קושי? »

« הפנו את התלמידים לחיפוש תפילות בתנ"ך. »

(בגילאים בוגרים - עפ"י מקורות; בגילאים צעירים - עפ"י ידע). שוחחו עם התלמידים על התפילות ועל תוצאותיהן. הדגישו לתלמידים שהתפילות אינן שבות ריקם והן מיטיבות עם המתפלל. (כוונו את התלמידים לשאלות, כמו: מי התפלל? על מה התפללו? מה הייתה התוצאה? מה למדנו מן התפילה?)

אמונה ללא פחד

מסופר על האדמו"ר מחב"ד הריי"צ זצוק"ל, שנתפס על ידי הק.ג.ב. כדרכם ניסו להוציא ממנו את שמות האנשים שומרי התורה, שהיו מעורבים בפעילות דת' שהייתה עבירה חמורה אז. לאורך כל החקירה שתק הריי"צ ולא מסר אפילו שם אחד, החוקר שחקר אותו שיחק כל הזמן עם אקדח, במהלך החקירה הוא פנה אליו ואמר: "אתה רואה כלי זה? הוא כבר אילץ הרבה אנשים לדבר!". נענה האדמו"ר ואמר לו: "כלי זה יכול להפחיד רק את מי שמאמין בעולם אחד ובאלים רבים, אך לא את מי שמאמין בשני עולמות ובא-ל אחד...."

« בררו אצל התלמידים, האם הם מבינים את המשמעות של - אלים רבים לעומת קל אחד. שוחחו עם התלמידים על ה"אלים" שיש בדורנו: אופנה, מיתוג, מותרות וכד'. דונו עם התלמידים מה ניתן לעשות כדי להימנע מעבודות לכל אותם "אלילים" ועם זאת - להישאר חברותיים ומשויכים. »

« ארגנו לוח "דרושים". כווננו את התלמידים לפרסם בו מודעות, כגון: דרושה חברה שתזכיר לי לבטוח גם כשקשה, דרושה תפילה שתעזור לי לצלוח את חרדת המבחנים שלי, וכד'.

צידה לדרך

ספרו לתלמידים על האיש שהלך במדבר או הקריאו להם את העיבוד לשיר שכתבה הסופרת ל.לנדא.
(מצורף בנספח)
הנחו אותם לכתוב לעצמם תפילה שאותה יתפללו כשירגישו שהם לבד. הציעו להם לעצב את תפילתם
ולשומרה כמחזיק מפתחות צמוד לילקוטם.

זרקור מוזיקלי

שירה

קשר בין טקסט ומוזיקה

התלמידים יאזינו לשיר ויבחרו את המשפט המתאים ביותר לתיאורו:

1. השיר איטי ונוגה
2. השיר איטי אך בעל צלילים קופצים
3. השיר קצבי בעל אופי ריקודי ומלא חיות
4. השיר קצבי אך בעל צלילים קודרים

« דונו עם התלמידים מדוע בחר המלחין והמעבד ליצור לחן קצבי בעל אופי ריקודי למילים שמתארות קושי ומשבר? »

(למורה: תשובה 3, אופי המנגינה מעודד את המאזינים ומפיה בהם תקווה ושמחה לקום מהקושי ולהתמודד, כי הקב"ה נמצא איתם תמיד, אפשרו לתלמידים להעלות רעיונות משלהם)
« שאלו את התלמידים איזה כלי נגינה בולט במיוחד בליווי השיר ומדוע לדעתם בחר המעבד בכלי זה? (למורה: הכלי הוא חצוצרה. החצוצרה מסמלת כלי מלכותי, כאשר מקבלים את פניו של מלך העולם עושים זאת ע"י תרועת חצוצרה. אפשרו לתלמידים להעלות רעיונות משלהם) »

« בקשו מהתלמידים להאזין להבדל במנגינת החצוצרה בטקסטים השונים, לתאר את מאפייניה של כל אחת מהמנגינות ולהסביר את התחושה שכל אחת מהמנגינות יוצרת.
(למורה: בבתים ובתחילת הפזמון מנגינת החצוצרה מתוארת במספר אופנים שונים, צליל אחד מודגש וירידה בגליסנדו לרגיסטר נמוך, עליה של חצי טון וירידה של קוורטה וקווינטה, מנגינות אלה מתארות כישלון או ייאוש, בפזמונים כאשר מדובר במילים חיוביות ובמלך העולם מנגינת החצוצרה מסתיימת תמיד בעליה, מנגינה זו מתארת עידוד או קימה ממשבר) »

« בקשו מהתלמידים להאזין לשיר עד שניה 30 ושאלו אותם האם הם מזהים קול שאינו מנוגן על ידי כלי נגינה. »

(למורה: בשנייה 30 ישנו אפקט של דלת נפתחת, שאלו אותם מדוע לדעתם בחר המעבד להוסיף את האפקט של הדלת הנפתחת, המעבד בחר באפקט זה על מנת לתאר את האפשרות להיכנס חזרה הביתה ולחזור בתשובה, אפשרו גם לתלמידים להציע הצעות משלהם.)

« האזינו לשיר ובקשו מהתלמידים לספור כמה פעמים מכפיל המלחין ברצף את המילים "מלך העולם" בסוף הפזמון הראשון? בקשו מהם להסביר מדוע בחר המלחין לחזור על מילים אלו כל כך הרבה פעמים ברצף ומדוע הוא יוצר "הד" של מנגינת המילים?
(למורה: המילים חוזרות 8 פעמים ברצף. הכפלת המילים והמנגינה מדגישות את המילים "מלך העולם", מילים בעלות משמעות חשובה בתוכן השיר) »

הרחבה למורה למוזיקה

« האזינו לשיר החל מ - 1:43, מה קורה בעיבוד של השיר, אחרי המילים "ואפילו במקום הכי נמוך בעולם הוא קיים"? במקביל להאזנה, ניתן להראות לתלמידים את התווים לשיר במקום זה.

(למורה: המטלופון מנגן עליה בסקוונצה מצליל מאוד נמוך אל צליל מאוד גבוה, בחלק זה מנגינת המטלופון מתארת את המילים שנאמרו לפני "ואפילו במקום הכי נמוך הוא קיים" הצלילי הנמוך מתאר את המקום הנמוך והקשה שהאדם נמצא, אבל גם ממקום זה יכול האדם להתעלות ולשאוף לקרבת הקב"ה שנמצא וקיים במקום גבוה ונשגב, לבטוח בו, להתפלל לעזרתו, לשאוב ממנו כוח, להתחזק, להתעודד ולהתמודד.)

יצירה בעקבות קריאה

יצירת מגזרת נייר

השיר עוסק באמונה בהשגחה ה' ובבחירה של האדם בהתמודדות עם הקושי בצורה חיובית. שוחחו עם התלמידים על ראיית הטוב בתוך הקושי ובקשו מהם דוגמאות לכך. בעקבות שיחה זו הראו לתלמידים דוגמאות של מגזרת נייר והדגישו את מרכיבי המגזרת: ניגודיות של פוזיטיב ונגטיב, יש ואין הנוצרים על ידי חיתוך הנייר כאשר ה"חורים" חשובים בדיוק כמו האובייקט עצמו ומסייעים להגדיר את גבולות המרחב החיובי. הסבירו כי דרך החללים של היצירה נראית התמונה השלמה. החלל במהותו משמש כריק חסר משמעות ותוכן אך מהווה חלק בלתי נפרד הנותן משמעות וממד נוסף ליצירה. לכל בן אדם יש את ה"ריק" שלו, את המקומות החשוכים של ה'נגטיב', אך על ידי בחירה מושכלת ניתן להפוך את אותם מקומות של ה'אין' ל'יש' בעל משמעות עמוקה.

מגזרת נייר - יצירת אמנות עשויה נייר, החתוך בצורה מפורטת מאוד ועשירה באלמנטים גרפיים. באמצעות הדוגמא מתקבלת מעין יריעת תחרה עשויה נייר. לאחר החיתוך נשארת המגזרת ביחידה אחת, כך שכל האלמנטים הגרפיים שנוצרו ע"י החיתוך נשארים מחוברים ונראית כמעין רשת או תחרת נייר. אמנות זו הינה סוג של פיסול בנייר באמצעות גריעה סלקטיבית של החומר. עם השנים התפתחה טכניקה זו ברחבי העולם ואימצה סגנונות תרבותיים שונים.

מקורות השראה

תמונות של מגזרות נייר

החומרים

נייר A4 לבן ודק (80-120 גרם), ניירות צבעוניים לרקע ולהדגשת ה"חורים".

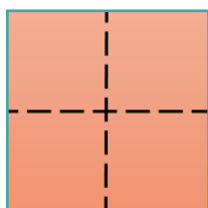
כלים

עפרון, מספרי ציפורניים או סכין חיתוך לכיתות הגבוהות.

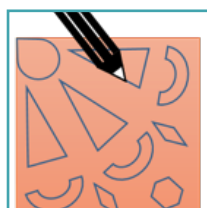
תהליך העבודה

בקשו מהתלמידים:

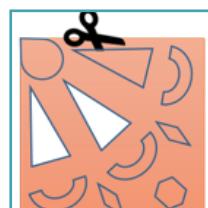
1. לקפל את הדף ל-4.
2. לצייר צורות שונות כיד הדמיון גם על הצד המקופל.
3. לגזור את הצורות.
4. לפתוח בעדינות את הקיפולים.
5. להדביק את המגזרת על דף צבעוני להדגשת ה"חורים".

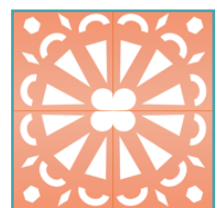
1

2

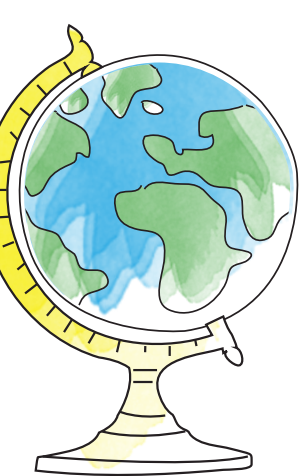

3

4

המחשה גרפית: יעלי וורצמן

מַלְךְ הָעוֹלָם

מילים ולחן: אודי דמארי
ביצוע: חיים ישראל

כלי מוביל

$D_m \text{ } \downarrow = 100$

3 D_m (A) A_m
תבהל אל כוח עוד ואין קשים מעט דברים קורים לפעמים אם

7 G G_m A_m
תתבונן

11 D_m (B) A_m
אוהב כך כל שומע תמיד ומיוחד יחיד אחד כאן יש

15 G G_m D_m
במקום ואפילו הלב מכל

19 D_m (C) A_m
במקום ואפילו קיים הוא בעולם נמוך הכי

23 D_m F
מקום אין כי כולם את מחיה הוא שיש שפל הכי

27 G_m D_m
מושלם כלכך שנעלם דבר שום ואין ממנו פנוי

30 A_m B_b C
העולם מלך מלך ממלך

2 33 D_m (D) A_m C G
העולם מלך העולם מלך העולם מלך

37 D_m A_m C G D.S. AL CODA TO CODA
העולם מלך העולם מלך העולם מלך

41 D_m (E) A_m
במקום ואפילו קיים הוא בעולם נמוך הכי

45 Dm F

הכי מקום אין כי שיש שפל הכי מוחיה את כולם

49 Gm Dm Am

פנוי ממונו. ואין שנגעלם דבר שום מושלם כלכך

53 Bb C

ממלך העולם מלך

55 Dm (F) Am C G

העולם מלך העולם מלך העולם מלך

3

59 Dm Am C G

בחיים כולם נופלים קמים וממשיכים בדרך
אין שום ברירה רק נשארת בחירה,
לבחור בטוב המתוק וחלילה לא להיפך, המציאות מסתירה את האמת

